

פרק תפלה השחר

**רבי יהודה אומר: זמנה הוא עד ארבע שעות
ראשונות של היום, שהוא שלישי היום.**

וזמנן נמדד בשעות זמניות. דהיינו, שהיום מתחלך ל"ב חלקים, וכל חלק נחשב לשעה.

מתניתין:

תפלה השחר,⁽¹⁾ זמנה הוא מתחילה היום⁽²⁾ עד סוף השעה הששית⁽³⁾, שהיא החצות היום.

3. הראשונים נחלקו בגדרי ה"שעות", מתרומות הדשן [א] נראה, שלגביה חשבו שעות היום, נחשב היום מעלוות השחר ועד צאת הכוכבים. וכן נקטו תוס' בפסחים [יא ב], והרמב"ן בתורת האדם והרש"ב"א והריטב"א כאן, ובספר מנחת כהן הוכיח כי שיטתם.

ונחלקו הדיעות בשיטה זו, אם היא דוקא כדעת ריבינו تم, שצאת הכוכבים הוא כשיורו הילוך ד' מיליון אחר תחילת השקיעה. או גם כשיטת הגאנונים שלאחר זמן הילוך ג' ובעיני מיל כבר נחשב ודאי לילה, ואין חשבון השעות תלוי بما שנחשב "יום" לדינא.

אבל הלבוש והלחם חמודות כתבו, שמשערם מן החמה ועד השקיעה. ונץ החמה מאוחר מעמוד השחר כשיורו זמן הילוך ד' מיליון. וכן זמן השקיעה מוקדם מצאת הכוכבים כשיורו זה. נמצא שההבדל בין שתי השיטות הוא בשלוש שעות [לדעת הגרא"א שהילוך מיל הוא כב דקות ומחזקה].

ואף שמציד הדין הימן מתחילה מעמוד השחר, מכל מקום לגבי חשבון השעות הולכים אחר עיקר היום. וכשיטה זו משמע מדברי הרמב"ם ועוד ראשונים. ולדינא נחלקו בזה המג"א [רגל ג], והגרא"א [רסא, תנט] ושו"ע הגרא"ז. ובҮעריך השלחן [רלג] ואגרות משה [או"ח ח"א כד, ח"ב כ] חדרשו שאין שני חזאי היום שוים, עי"ש.

1. בתחילת המסתכת ביארה הגمرا שהמשנה פתחה בבירור זמן ק"ש של ערבית, כי בבריתו של עולם עבר קודם לשחר, וכותב הפני יהושע שלגביה תפלה פתחו בשחרית, למ"ד שהתפלות נתנו נגד התלמידים, משם שתמיד של שחר מזכיר תחילת בתרורה. ולמ"ד שאבותה תקנות, משם ששחרית נתונה ע"י אברהם שהוא ראשון לאבות. וראה עוד בצל"ח.

2. כתב הרא"ש שלא שינו מתי תחילת זמן תפלה שחרית, כי כשם שסוף זמן תפלה נלמד מקרבן תמיד, כך גם תחילתו, ואע"פ שעיקר מצות תפלה היא עם הנץ החמה, כדכתיב "יראך עם שםך", בדיעדך יוצאה משעה שהoir פנוי כל המזוחה, בזמן הקربת התמיד. [וכ"כ תוס' כל א ד"ה אבוה, והרמב"ם תפלה ג ז. ודרעת ריבינו ירוחם שזמנה משיכיר את חברו, והב"י דחאו], וראה העראה 11.

וראה פרי חדש ומג"א [פט א], שנקטו כי אף אם עדין לא האיר פנוי המזוחה — כל שעלה עמוד השחר יצא בדיעדך. שאו כבר חשוב "יום" מן התורה. אבל האליהו ורבא והגרא"א כתבו, שכל זמן שלא האיר המזוחה, אף בדיעדך לא יצא, כי עדין לילה הו.

ונחלקו בבחירה המשנה במגילה [כ א], "ו科尔ן שעשו משללה עמוד השחר כשר". האם הכוונה לה"ה האיר פנוי המזוחה, או שדי בעליית עמוד השחר. ובבה"ל [פט ד"ה וא] הארין.